TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

MEKÉNYES

2017

Tartalom

Bevezetés 3

Mekényesről röviden 4

Örökségünk 6

Épített örökség 6

Templom 6

Lakóházak 7

Gazdasági épületek 8

Meghatározó zöldfelületi, táji természeti értékek 9

Általános ajánlások 10

Beépített területekre vonatkozó ajánlások 10

Sajátos épületek, épülettartozékokra vonatkozó ajánlások 11

Közművek elhelyezésére vonatkozó ajánlások 11

Általános zöldfelületi ajánlások 11

Erdőterületek 12

Tájfásítás 12

Vízparti sávok 12

Eltérő karakterű településrészek 13

Falusias karakter 14

Általános jellemzők 14

Ajánlások 15

Gazdasági területek 21

Általános jellemzők 21

Ajánlások 21

Beépítésre nem szánt területek 22

Általános jellemzők 22

Ajánlások 22

Utcák, parkok közterek 24

Általános jellemzők 24

Ajánlások 24

Reklámfelületek, hirdetőtáblák 26

Bevezetés

A Település Arculati Kézikönyv azzal a céllal jött létre, hogy bemutassa a község egyedi hangulatát, helyi sajátosságait.

Mekényes a Hegyhát egyik kis gyöngyszeme, amely remekül harmonizál a természettel, épületei kiemelik a táj szépségét, és nem uralják azt. A község egy dél felé nyíló völgyben helyezkedik el: a falu felé közeledve, ahogy ereszkedünk le a dombon, már messziről ránk tekint a 18. századi evangélikus templom tornya, mely a helyieknek már egyet jelent az otthon képével.

Leérve a dombról, a patak két partján helyezkedik el a falu, amit a Fő utca fűz fel egy sorba. Központjában állva csodálhatjuk a természet és az épületek egyedi harmóniáját, élvezhetjük a mindig friss, jó levegőt és megtapasztalhatjuk a falu egyedi karakterét. A mai világban sokszor az emberiség uralni akarja a környezetét, e kis település viszont jó példája annak, hogy hogy éljünk együtt a természettel. A falu környezeti adottsága révén mindig tiszta a levegő és nyáron a legnagyobb forróságban is kellemes az idő.

Mekényes kiállta a történelem megpróbáltatásait, bár sokszor majdnem teljes egészében elpusztult, mindig sikerült újjáépíteni, és tovább formálni a település arculatát.

A településen remekül él egymás mellett több etnikum, a magyar és német építészeti szokások és hagyományok együttélése mind a mai napig meghatározzák karakterét.

Az arculatot együtt formálja a természeti adottság, az épített környezet és a helyiek szokásai, hagyományai. Ez a könyv segíthet megtartani a helyi értékeket, megőrizve a hagyományokat és a tradicionális építészet elemeit. Nem előírásokat vagy mindenkire kötelező szabályokat fogalmaz meg, hanem olyan javaslatokat tesz, amely irányt mutathat a jelen és a jövő polgárainak.

Mekényesről röviden

Mekényes Baranya megye északi részén a Tolna megyei határ mellett a Hegyháti járásban elhelyezkedő község. Fő közlekedési útvonal nem halad át a településen, megközelítése csak gyenge minőségű, negyedrangú utakon lehetséges. A falu egy völgyben helyezkedik el, ezért is nehezen elérhető, viszont ennek köszönhető gyönyörű környezete.

A községben a magyar mellett a német népesség is meghatározó, a mai napig majdnem 10%-németajkú. A német lakosság evangélikus, a magyar zömmel római katolikus hitvallású. Területe több részre osztható, van egy belső mag, a lakóterületekkel, kifelé haladva pedig a gazdasági célú területek helyezkednek el, a település közigazgatási területéhez tartozó beépítésre nem szánt területek, főleg művelés alatt álló szántók, legelők, erdőségek.

A terület az Első Katonai Felmérés térképén

Forrás: mapire.hu

A terület a Mo-i Katonai Felmérés térképén ('41)

Forrás: mapire.hu

Mekényes mai földrajzi helyén eredetileg egy rácok lakta falu volt, mely azonban a török hódoltság idején teljes egészében elpusztult. A felszabadító háborúk során, a területen lévő puszta először egy dombóvári uradalomhoz tartozott, ami a 18. század elején az Esterházyakhoz került. Az új birtokosok német telepeseket hoztak a faluba Darmstadtból, akiknek köszönhetően a falu újjáépült. Ezután következett a község fénykora. A sok jó minőségű termőterülettel rendelkező településen felépítették a mai evangélikus templomot, a lakosságszám folyamatosan nőtt – amely volt, hogy meghaladta az 1200 főt. Ez idő alatt is az Esterházyak igazgatása alatt állt a terület.

A német többség egészen a második világháborúig megmaradt a településen, a háborút követő vészkorszakban viszont az itt élő németajkú lakosságot jórészét kitelepítették. A háborúk utáni veszteségek miatt a falu 600 fősre zsugorodott.

A rendszerváltozás után ugyan költöztek vissza családok Németországból, és a környező vagy távolabbi településekről is, de a csökkenő tendenciát ez sem állította meg, mára alig 300-an maradtak Mekényesen és ez a szám tovább csökken.

A település egy patak völgyében húzódik, a völgy északról és délről nyitott, közúton is ezekből az irányokból lehet megközelíteni.

Örökségünk

Kulturális örökségünk megóvása mindannyiunk felelőssége

A helyi társadalomnak kiemelkedően fontos szerepe van az értékek feltárásában, megőrzésében és az új generációk számára történő átadásában.

Őrizzük meg, újítsuk fel! Tegyük ezt úgy, hogy közben az eredeti stílus és érték is megmaradjon, ám a 21. század kívánalmainak is megfeleljen egy-egy régi épület.

Jelen fejezetben csokorba szedtük Mekényes múltját, történelmét leíró épített örökségi elemeket, mindazon épületeket, építményeket, amelyek sajátos megjelenésüknél, jellegzetességüknél, településképi vagy településszerkezeti értéküknél fogva a térség, illetőleg a település szempontjából kiemelkedőek, hagyományt őriznek, az ott élő emberek és közösségek munkáját és kultúráját híven tükrözik, a táj jellegzetes képéhez tartoznak.

Épített örökség

Mekényesen az országos műemléki védelem alatt álló evangélikus templom mellett lakó- és gazdasági épületei is szép számmal őrzik a népi építészeti hagyományt. A 27 helyi védett lakóépület híven tükrözi a helyi építészet jellegzetes stílusát, ahol sok esetben a házhoz tartozó gazdasági épület illetve kerítés is védelem alatt áll, ezeken kívül az általános iskola épülete és a helytörténeti emlékmű, valamint a mellette lévő forrás, is helyi védettségű.

Templom

A faluból bárhonnan jól látható a dombon magasodó 18. századi evangélikus templom, mely Mekényes egyetlen országosan védett műemléki épülete. A templom 1783 és 85 között épült copf stílusban. Belső berendezése miatt Magyarországon egyedi, szentélyben látható az oltár – Jézust ábrázoló témával – hátfalának párkányán a magyar címerrel, a szószékoltár hangvetőjét viszont a császári korona díszíti. A templomhajó két oldalán karzat húzódik, melyeket az apostolok képei díszítenek, az oltár felől pedig II. József és Ferenc császár portréi láthatóak, ez is bizonyítja a német nemzetiség történelmi jelenlétét a faluban.

A templomot – az evangélikus hívők számának megcsappanásával – már csak alkalmanként használják, külön nem látogatható. Az épület jelenleg felújításra szorul.

Lakóházak

A településen található épített örökség derékhadát a lakóházak alkotják. Több közülük helyi védettség alatt áll, főleg azok, amelyek máig őrzik a falu hagyományos építészeti karakterét.

Az oldalhatáron elhelyezett előkert nélkül épült - jellemzően - oldaltornácos lakóházak, hosszan elnyúló szalagtelkeken állnak.

A házba rendszerint oldalról, a tornác felől lehet bejutni. Az utcai homlokzat díszes – lépcső nélküli – bejáratát a hagyomány szerint azért készítették - lépcső nélkül - mert a házból a halottat nem volt szabad lépcsőn kihozni.

A tornácok díszített faoszlopai máig tanúskodnak a falu gazdagságáról, hiszen a kézzelfogható funkció nélküli díszítőelemekre csak egy tehetős és igényes településen volt lehetőség költeni.

Gazdasági épületek

A falusias beépítettséghez tartoznak a gazdasági épületek is, melyek a termény elraktározására illetve állattartásra szolgáltak egykoron. Ezek sok esetben a lakóházhoz kapcsolódnak, mintegy lezárásként, de néha önállóan is megtalálhatók. A gazdasági épületek jellemzően a lakóépülethez kapcsolódva sorosan illetve - ahol a telekszélesség engedte- keresztbeforduló módón helyezkednek el. Jellegzetes, tégladíszes homlokzatuk, a helyi népi építészet további fontos elemei.

Az épületek modern átalakításával sajnos egyre gyorsabban tűnnek el építészeti értékeink. Ahhoz hogy megmenthessünk közülük néhányat a jövő számára, hogy jó példaként, mintaként szolgálhasson az elkövetkező épület felújításokhoz sürgősen lépni kell. A jövőben ezen épületek értékmegőrzésére az önkormányzatnak és a lakosoknak is figyelmet kell fordítania, és pályázatok segítségével, önkormányzati támogatással segíteni az építészeti hagyományok fennmaradását.

Meghatározó zöldfelületi, táji természeti értékek

Mekényes környezete magán viseli a kistájra jellemző jellegzetes felszíni formákat, hol meredekebb, hol lankásabb domboldalak tarkítják a tájat. A tájhasználat a domborzathoz igazodva változatos, szántóföld, rét – legelő és erdőterületek mind jelentős mértékben megjelennek. A szántók a kedvezőbb talajadottságú és kitettségű lejtőkön tudtak kialakulni leginkább a település közvetlen környezetében és a déli külterületeken. Az egyes szántók megjelenése homogén, köztük azonban a változatos domborzatnak köszönhetően erdősávok, vízfolyás és a hozzá kapcsolódó növényzet tagolttá teszi a felszínt. Ezáltal a táj mozaikossága megmaradt, ami napjainkban ritka érték. A rét és legelőgazdálkodás jelentősége csökkent, de szintén a változatos domborzatnak és mikroklímának köszönhetően nem szűnt meg, még találhatók gyepek és legelők elsősorban az erdőterületek közelében, és a vízfolyás menti magasabb vízállású területeken. Nagyobb, összefüggő erdőterület a közigazgatási terület északi részén jellemző.

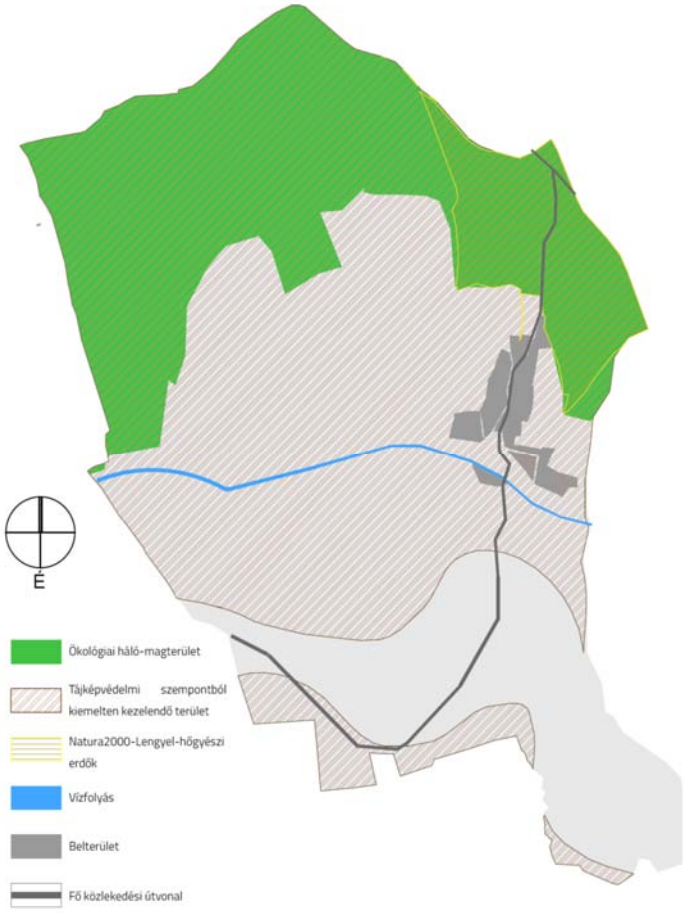

Országos és helyi jelentőségű természetvédelmi terület nem található Mekényesen. Védett természeti érték a **nemzeti ökológiai hálózat** részeként **magterület**ként nyilvántartott területrész, a közigazgatási terület északi részén található erdősáv. **Natura2000** terület a Lengyel-hőgyészi erdők elnevezésű terület (HUDD20026), amely egyben az ökológiai hálózat keleti része. Itt a természetvédelmi célkitűzés a bükkösök, gyertyános- illetve cserestölgyesek megőrzése, fenntartása, helyreállítása.

Ez a magasságilag és vízrajzilag tagolt terepfelszín a változatos tájhasználattal a **látványértéke**k szempontjából is igen nagy jelentőségű. A település különböző pontjairól más és más látvány tárul elénk, ami tájképvédelmi szempontból fontos és kedvező.

Mekényes belterülete jelentős zöldfelülettel rendelkezik, mely elsősorban a széles utcaszerkezetnek és a települést átszelő vízelvezető árok partmenti sávjának köszönhető. A belterület a környező tájat szabdaló völgyek egyikébe települt, így a belterület felszíne a külterülethez hasonlóan igen változatos, amit a Fő utca menti zöldsáv is híven tükröz. A szépen karbantartott vízelvezető árok a zöldterület egyik meghatározó vonalas létesítménye.

Általános ajánlások

Beépített területekre vonatkozó ajánlások

A településkép egységét a hasonló karakterű épületek adják, ezért az épületek formálásakor az anyaghasználatban, a homlokzatképzésben, a színezésben az illeszkedés az elvárás, amely nem zárja ki a jelen korszerű építészeti törekvéseket sem.

Mekényesen jellegzetes, kialakult építészeti arculatról beszélhetünk, amely a település történeti hagyományait is tükrözi. A 18-19. század emberének életformájához igazodóan jött létre a keskeny telkek és az oldalhatárra épült házak sora

Ez a település kialakult építészeti karakterének alapja, melyhez minden esetben igazodni szükséges, hogy megmaradjon a község történeti településszerkezetének hangulata és emberi léptéke. Modern építészeti megoldások esetén is reagálni kell a kialakult épített környezetre, megőrizve a hagyományos nyugodt faluképet.

Mekényes építészeti karaktere

- földszintes, egyszerű tömegű épületek
- nyugodt, sima nyeregtető
- oromfalas épületek
- esztergált faoszlopos tornác
- tengelyes ablakszempár
- díszes vakolt falfelületek
- oldalhatáron álló beépítés

Ma is követendő jellegzetességek

- tiszta, egyszerű, nyugodt formák
- jó arányok, egyensúly
- egyszerű, természetes anyagok
- oldalhatáron álló beépítés

Elkerülendő, idegen motívumok

- túldíszítettség
- összetett formák
- tagolt tömeg
- harsány színek
- „mű” anyagok

Sajátos épületek, épülettartozékokra vonatkozó ajánlások

A rendeltetéssel összefüggő hirdető-berendezések elhelyezése és kialakítása, az épület gépészeti és egyéb berendezései, tartozékai elhelyezésére vonatkozó megoldások az utcaképet- nem zavaró módon kell, hogy történjenek.

Síktáblás napelem, napkollektor az építészeti környezethez illeszkedve magas tetős épületen az épület ferde tetősíkjában, azzal megegyező dőlésszögben javasolt elkészíteni úgy, hogy az funkcionalitásának megtartása mellett a lehető legkevésbé zavaró hatása legyen az utca, település és tájképre.

Közművek elhelyezésére vonatkozó ajánlások

Az infrastruktúra hálózat eleminek és műtárgyainak elhelyezésére, bekötések kialakítására külön hangsúly kell fordítani. Kialakításuk során az utcaképet legkevésbé zavaró megoldásra kell törekedni.

Közművek, légvezetékek, földkábelek elhelyezésénél meghatározó szempont kell legyen, a településkép és a fás szárú növényállomány védelme.

Törekedni kell a közművezetékek földalatti vezetésére. Ahol ez nem megoldható, a vezetékeknek optikailag követni kell az utca vonalát.

Törekedni kell az oszlopok zöldsávban való elhelyezésére, a fásítás (beleértve a gyökérzetet és a koronát is) zavarása nélkül, ritmikus kiosztással. A közműlégvezetékek egymással és a közúttal való keresztezését minimalizálni szükséges.

A közművek közterületi felszíni műtárgyai (betonházas transzformátorok, kapcsolószekrények, stb.) az utcán belül lehetőség szerint azonos megjelenésűek legyenek, néhány típus alkalmazásával. A műtárgyak azon oldalai, melyek nem akadályozzák azok hozzáférhetőségét, kezelhetőségét, valamint a közlekedést, lehetőség szerint oldalról növényzettel legyenek takarva.

Az épületek külső csapadékvíz lefolyói lehetőség szerint föld alatt legyenek elvezetve, ahol befogadóként rendelkezésre áll közterületi csapadékvíz elvezető csatorna, illetve szikkasztó árok.

Általános zöldfelületi ajánlások

A legfontosabb feladat a jelenlegi tájszerkezet megőrzése a tájhasználat feltételeinek biztosításával. A kedvező látvány érdekében a külterületen, bármiféle építmény elhelyezését javasolt tájképvédelmi szempontból is megvizsgálni, új külterületi létesítmények (mezőgazdasági, turisztikai, hírközlési) telepítésére tájba illesztésre vonatkozó zöldfelületi előírások kidolgozása javasolt. A közterületek és közlekedési területek fejlesztése esetén célszerű komplex, mindenre, így a zöldterületre is kiterjedő tervezés lebonyolítása a legkedvezőbb településkép elérése céljából (pl.: rézsűk bevonása a tervezési területekbe, utcafelújítás esetén faltól-falig tervezés). A természetvédelmi oltalom alatt álló területeken a védett értékek megőrzése

céljából a Duna-Dráva Nemzeti Parkkal való együttműködés, az általuk javasolt kezelési, hasznosítási módok betartása.

Erdőterületek

Az ökológiai cél a meglévő erdőterületek és az ehhez szükséges környezeti feltételek megőrzése. Fontos feladat a meglévő erdőterületek tájidegen fajainak, részleteinek őshonos növényzettel való fokozatos átalakítása, az akác (Robinia pseudoacacia) visszaszorítása. Fontos a különálló erdőterületek közötti összeköttetés telepítése honos fafajokból.

Tájfásítás

A változatos tájkép és a kedvezőbb ökológiai körülmények biztosítása érdekében javasolt a szántók esetében mezővédő erdősávok, tájfásítás telepítése mezőgazdasági utak mentén, művelési táblák határain. A kisebb erdőfoltokat és gyepfoltokat javasolt fásítással összekötni. A völgylejtőre merőlegesen telepített fasorok kedvezőek a szél- és talajerózió hatásának csillapítása szempontjából. Javasolt cserjefajok: galagonya, kökény, csíkos kecskerágó, veresgyűrű som, húsos som, javasolt fafajok: gyertyán, tölgy, éger, vadkörte.

Vízparti sávok

A vízfolyások mentén és a vizes élőhelyek esetében elsődleges cél a jelenlegi állapot megóvása, az ökológiai folyosók szerepének további erősítése. Ezeken a területeken az ökológiai szempontok kerüljenek előtérbe bármilyen fejlesztés, kezelés során, az esetleges vízépítési munkálatok során a természetkímélő megoldásokat, mérnökbiológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni.

A természetközeli állapot megőrzése érdekében feltöltéseket, mederburkolást meg kell akadályozni, törekedni kell a természetes meder megtartására

Eltérő karakterű településrészek

Mekényes karaktere igen egységes. A különbségek elsősorban az egyes terület-felhasználásokból adódnak.

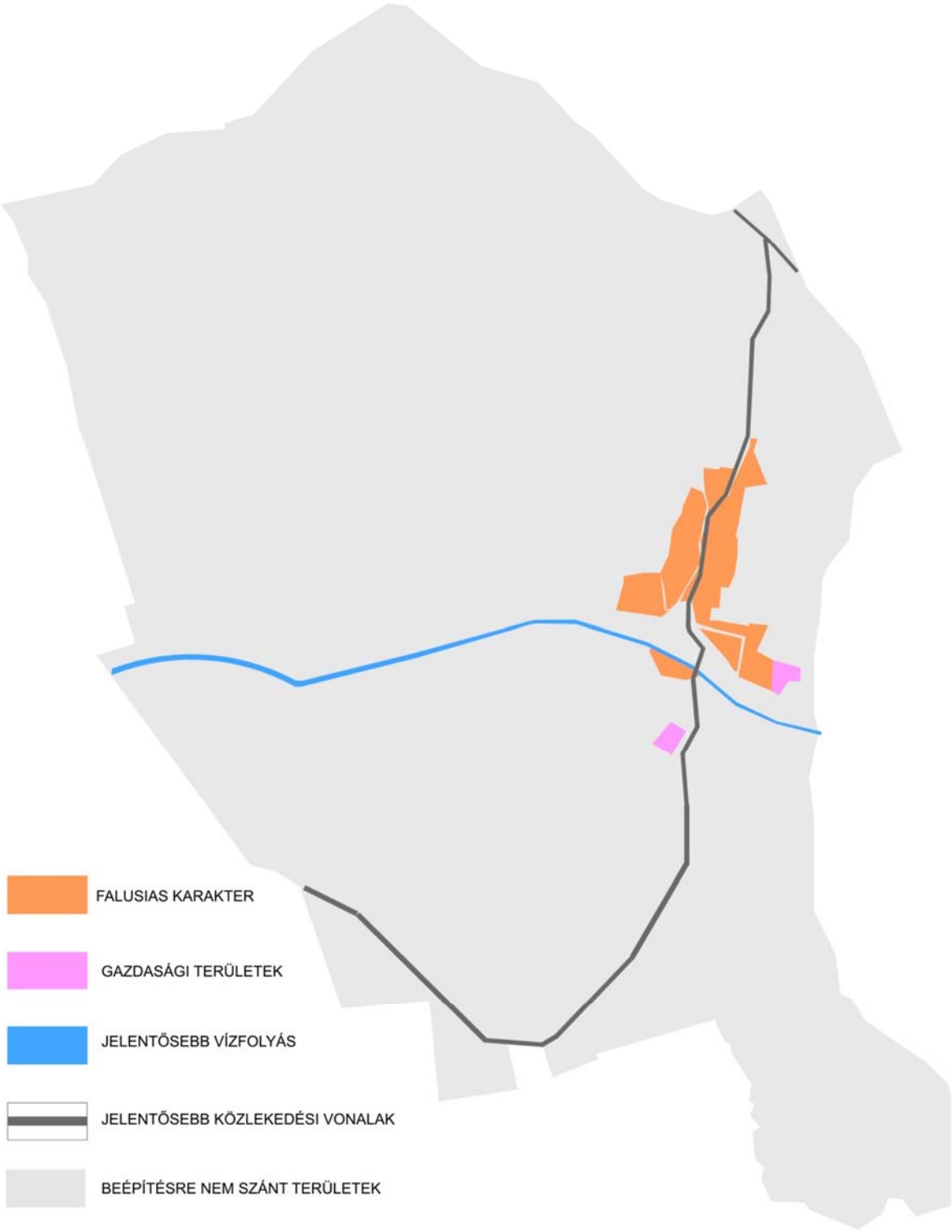

Falusias karakter

Általános jellemzők

Mekényes beépített területének legjelentősebb részét a falusias beépítés tesz ki. A vízfolyás által felfűzött épületek egységes megjelenése, arányai a táj részei. A községben nincs kirívó, oda nem illő épület mely rontaná a település és természeti környezetének harmonikus összképét.

A falu területe bár nem nagy, de a mozgalmas terepviszonyainak köszönhetően a telkek méretében, az utca szélességében is igen változatos képet mutat. A településszerkezet a 19-20. században nyerte el jelenlegi formáját és mind a szerkezet mind annak alkotóelemi – az épületek – őrzik ezen időszak építészeti hagyományát.

A település fő utcáját a hagyományos telekszerkezetű utcára merőleges, oromfalas, oldaltornácos lakóház típus és ehhez sorosan kapcsolódó háztáji gazdálkodáshoz szükséges gazdasági és állattartó melléképületek (pajta, szín, istálló) jellemezték. A polgárosodás illetve a fent említett épület típus fejlődésének természetes velejárójaként az utcával párhuzamos tömegű épületek, épületszárnyak is megjelentek a karakterben.

Ugyan a községben is megjelentek az 1960-70-es években készült négyzetes alaprajzú sátortetős házak is, de számúk elenyésző. Ha úgy tetszik, a település elzártsága és a tervgazdaság időszakában tapasztalható elhanyagoltsága csökkentette az épületállomány megújulását, ezáltal hozzájárult a hagyományos parasztházak által hordozott örökség fennmaradásához.

Ajánlások

Telepítés

A település karakterére jellemző beépítés megtartása javasolt. Új ingatlan esetén is az oldalhatárra előkert nélkül építkezzünk. A szabadon álló, elforgatott illetve hátrahúzott beépítés nem javasolt..

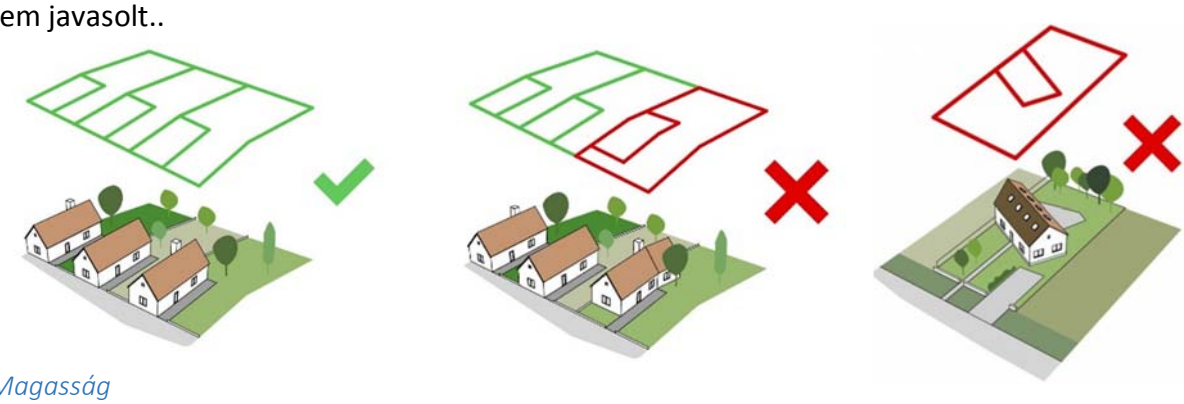

Magasság

A kialakult hagyománynak megfelelően továbbra is az egyszintes házakat építése javasolt. A tetőterek beépítése lehetséges amennyiben az épület magassága igazodik a kialakult környezethez – szomszédos épületekhez.

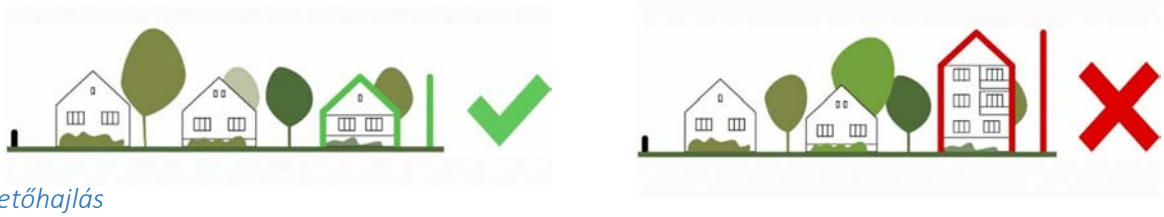

Tetőhajlás

A karakteridegen lapos tető építése nem célszerű, kerülendő a Magyarországon nem tradicionális, valamint a karakterben is idegen mediterrán vagy alpesi jellegű tető. A tetők hajlásszöge igazodjon a kialakult, 40-45 fok közötti gyakorlathoz.

Tetőforma

Az egytraktusos, hosszú épületek nyeregtetővel fedettek, az utca felé oromfallal kialakítottak. A tördelt, bonyolult tetőforma idegenül hat és megbontja a falu egységes utcaképét, ezért kerülendő.

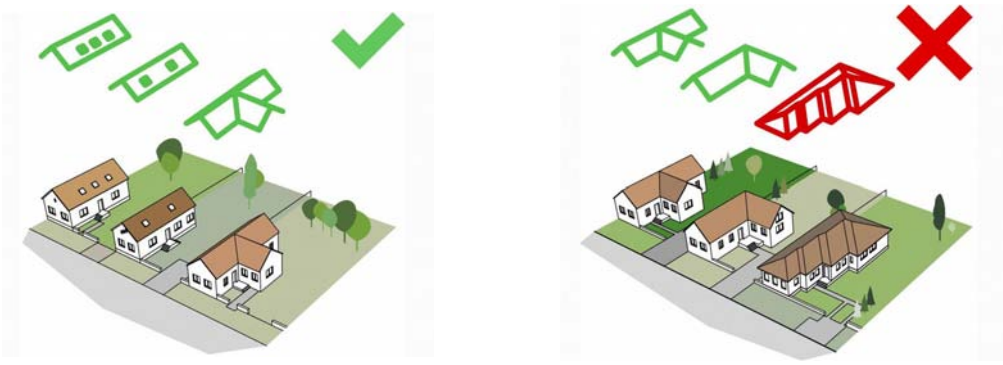

Homlokzatépítés, anyaghasználat, szín

Az épületek tömegformálása során a hagyományos arányok megtartására kell törekedni, de legalább az utcai homlokzatot alakítsuk úgy, hogy illeszkedjen az utcára, jellemző formavilághoz. A homlokzat átalakításánál javasolt figyelembe venni a nyílászárók eredeti kiosztását.

A karaktert a téglaépítésű, vakolt homlokzatú – néhány esetben klinkertégla burkolatú - cserépfedéssel, kő lábazattal készült lakóházak jellemzik. A település sajátossága a homlokzati kiegészítő elemeknél – tornácoszlopok, ablakkertek, nyílások – a pasztell kék árnyalatainak használata, amely továbbra is támogatandó.

A színválasztásnál kerülendők az élénk, harsány árnyalatok, a homlokzaton illetve annak egyéb elemein egyaránt.

Hagyományosan jellemző a karakterben az eltérő anyaghasználat a lábazat tekintetében, ugyanakkor törekedjünk arra, hogy az itt megjelenő formák, minták és anyagok is harmonizáljanak a településen megszokottal.

Anyaghasználat során továbbra is javasolt a természetes anyagok tégla, fa, terméskő alkalmazása, a kerámia cserép fedés valamint a homlokzat sima vakolt felületű kialakítása. Általánosságban a kapart, dörzsölt, szórt felületképzések idegenek a településrész hagyományaitól, alkalmazása kerülendő, vagy csak egyes felületek hangsúlyozásra vegyesen használjuk a homlokzaton.

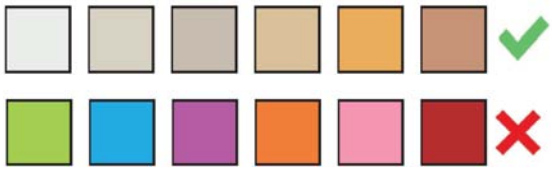

Ajtók és ablakok

A Karaktert a 2 illetve 2+1 ablakos, szimmetrikus, kiegyensúlyozott utcai homlokzatú parasztházak, túlnyúló ereszes illetve kifutó tornácos kialakítása jellemezte. Az épületek hagyományos nyílásrendjét sok épületen megváltoztatták, nyílászáróit kicserélték.

A polgári, beforduló tömegű épületeket is a rendezett, ritmusos kiosztású, harmonikus homlokzati arányú nyílásalakítás jellemezi.

Az új építésnél, felújításnál törekedjünk a megfelelő homlokzati nyílásarányok és nyíláselrendezés kialakítására!

Az épületek utcafronti tornácbejáratának egyedi – lépcső nélküli – részlet gazdag kialakítása a karakter meghatározó eleme, megőrzése feltétlen javasolt.

Nyílászárók esetében is javasolt a természetes színek, szépen öregedő anyagok használata, hiszen míg a természetes anyagok felújíthatók, átfesthetők, addig a műanyag idővel nem javítható.

Utcai homlokzaton érdemes spalettát vagy zsalugátert, illetve redőnyszekrényt beépített, rejtett kivitelben a nyílászáróval megegyező színben kialakítani.

Részletképzés

Az épülethomlokzaton megjelenő részlet-megoldások, mint a karakterben jellemző kovácsoltvas elemek, a kidolgozott tornácoszlopok, nyílások fafaragványai, a homlokzati vakolat illetve tégladíszek, az igényes bádogos munkák tovább gazdagítják és egyedivé teszik épületeinket.

A részletek kialakításánál is a visszafogottság legyen az elsőszámú szempont. Ügyeljünk a tornácok faoszlopainak mintájának megőrzésére, színükben, arányukban illeszkedjenek az épület és a település már meglévő eredeti elemeihez.

A gazdasági épületek átépítésekor is használjunk a már meglévő épülethez hasonló színeket, anyagokat.

Kerítések

Egységes kerítésstílus, mint a legtöbb településen, Mekényesen sem jelenik meg, de megfigyelhetőek általános jellemzők, mint a nyitottság, az átláthatóság. Általános a kovácsoltvas használata, de a klasszikus tégla vagy betonoszlopos léc illetve fémpálcás kerítéssekkel is találkozhatunk.

Legfontosabb, hogy a falusias karakter megtartása érdekében kerüljük a tömör, átláthatatlan kerítéseket.

A kerítések színezésével, alkalmazkodjunk az épületszínekhez, - például: a faelemes kerítés színezése harmonizálhat a homlokzati faszerkezetek színével, - ezzel megteremtve az építmények közötti egységet.

Kertek

A magánkertek utcafronti szakaszára a díszkert jelleg, míg a hátsókertekre a mezőgazdasági jelleg jellemző, ahol előtérbe kerülnek a gyümölcsfák és más kiskertbe való haszonnövények. A belterületi kertek környező gyümölcsösökkel, szántókkal állnak közvetlen kapcsolatban. Ez az összeköttetés, valamint a vízfolyások és azok partmenti sávja biztosítja a kapcsolatot a külterület zöldfelületi rendszerével.

Az előkertek a település arculata szempontjából különösen fontosak, hiszen az utcakép formálásában is szerepük van. Az előkertekbe maximum 1 méter magasságú növényzet ültetése javasolt. A kertek végeiben álló gazdasági épületek és ezzel együtt a gazdasági funkció lehatárolása növényfuttatással vagy keskeny sövények telepítésével kedvező megoldást nyújt.

Kedvezően befolyásolja az utcaképet a néhány helyen megjelenő kerítésfronti sövény, az előkerti díszkertek és változatosabb díszfák illetve az egynyári növények megjelenése kerten belül is. Ez a tendencia megőrzendő, további változatos előkerti növényültetéssel fokozható. Kerülendőek a 2-3 méter magas átláthatatlan falat képező örökzöld ültetések, helyettük alacsonyabb lombhullató térhatárolók kedvezőbbek.

Gazdasági területek

Általános jellemzők

Mekényes kevésbé iparosodott, gazdasági épületei főként mezőgazdasági (tároló) funkciókat látnak el, kis számban és kiterjedésben. Ezek a lakóterületektől távolabb, általában védősávokkal is elválasztva települtek, így az azokhoz való közvetlen illeszkedés nem jelent megoldandó problémát. Fontos ugyanakkor a tágabb értelemben vett helyi karakterbe, valamint a tájba illesztés.

Ajánlások

Telepítés és elrendezés

Telepítéskor a gazdasági épületeket célszerű a kiszolgáló és szolgálati épületektől megfelelő távolságban, tagoltan elhelyezni.

A túl szoros, tagolatlan telepítés nem javasolt.

A telek beépítésekor, a gazdasági funkcióból eredő nagyobb környezeti terhelést igyekezzünk ellensúlyozni több zöldfelület létrehozásával. Ennek megfelelően az épületek közvetlen és közvetett környezetében javasolt kétszintű, illetve háromszintű növényállomány ültetése (fák, bokrok).

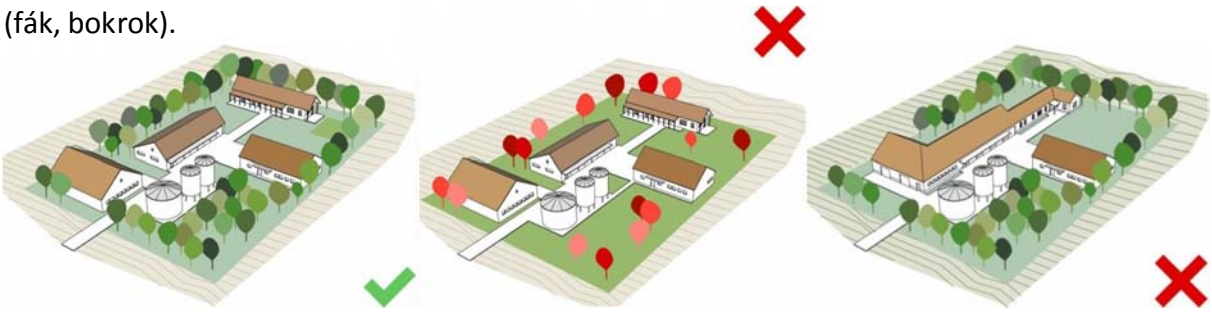

Magasság

A területen a horizontális épületkialakítás javasolt a többszintes illetve túl magas házak elhelyezése – technológiai indokok kivételével - nem támogatott.

Tetőhajlás, Tetőforma

Irányadó az egyszerű formájú magastető használata, a tájképbe illő cserépfedéssel vagy lemez / fémlemez fedéssel a barna vagy szürke árnyalataiban. A hajlásszög tekintetében elfogadható a csarnok fesztávhoz igazodó alacsonyabb érték is.

Homlokzatképzés, anyaghasználat, szín

Nem elfogadható a rikító színekben pompázó acélvázas csarnokok kihelyezése. Homlokzaton – mérlegelve az épület méretét és a környezetben elfoglalt helyét, javasolt a környezetbe (égbolt, talaj) olvadó színek - például grafitszürke, antracit, vagy a meleg, visszafogott föld színek - használata, a csillogó felületek kerülése.

Beépítésre nem szánt területek

Általános jellemzők

Mekényes közigazgatási területéhez tartoznak mező- és erdőgazdálkodási területek amelyek közül magas arányú a szántók kiterjedése. A terület főként mezőgazdasági jelentőségű, de turisztikai szempontból is fontos. A Kapos-Hegyháti Natúrpark területe érinti a falut és turista útvonal is vezet erre.

A kedvező látvány érdekében a külterületen, különös tekintettel a tájképvédelmi övezetben bármiféle építmény elhelyezését javasolt tájképvédelmi szempontból is megvizsgálni, 10 méternél magasabb építmény elhelyezése pedig kerülendő. A szántóföldi mezőgazdasági táj jellegét javasolt változatosabbá tenni erdősávokkal, tájfásítással.

Ajánlások

Telepítés, magasság

A beépítésre nem szánt terület jelenlegi karakterének, táji értékeinek megőrzése a legfontosabb. Alapvetően az új épületek elhelyezése esetén törekedni kell a lehető legkisebb mértékű beavatkozásra. Kerülendők a nagyméretű, különösen toronyjellegű épületek. Új épületek elhelyezése esetén javasolt a növényzettel (fasorral, örökzöldekkel) való elhatárolás, takarás. A telepítés a közúttól távolabb szabadon állóan célszerű elhelyezni, Elsősorban a földszintes forma fogadható el.

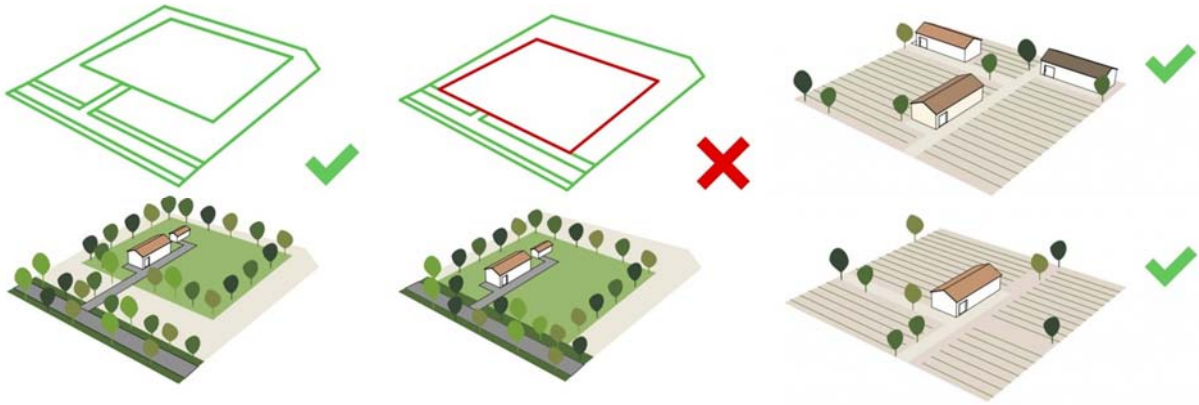

Tetőhajlás, tetőforma

A tájba illő, alacsony hajlásszögű nyeregtetők kialakítása javasolt. A lapos tető, illetve 45 foknál meredekebb nyeregetető létrehozása kerülendő.

Homlokzatképzés, anyaghasználat, szín

Az adott karakteren belül a legjelentősebb feladat a tájba illesztés, amelyhez a természetes anyaghasználat jelentheti a kulcsot. Az épületek kialakításnál a természetidegen anyagok illetve az elütő, rikító színek használata kerülendő.

A színválasztásnál a föld színeket részesítsük előnybe.

Az anyaghasználatban a tégla a cserép, a fa, a terméskő lehet a legjobb megoldás, a fém, hullámlemez, hullámpala, drótüveg ugyanakkor kerülendő.

Kerítések

A karakterhez alapvetően a kerítés létrehozása nem illeszkedik. Amennyiben az mégis indokoltnak tűnik, akkor a legjobb megoldás az élősövény (esetleg drótkerítéssel kiegészítve). Kerüljük a zárt, átláthatatlan kerítések alkalmazását.

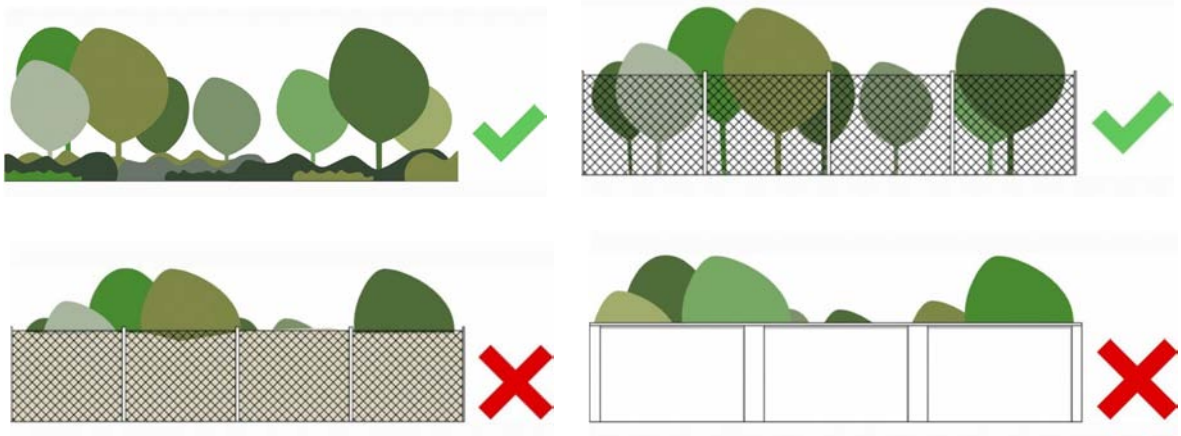

Utcák, parkok közterek

Általános jellemzők

A község magán hordozza a klasszikus falusias beépítettség stílusjegyeit. Az utcát egyik oldalon járda és csatorna szegélyezi, aztán a szilárd burkolatú úttest. A falut kettéosztja egy vízfolyás, amin több kisebb gyalogos és autós híd vezet keresztül. A vízfolyás másik oldalán szintén szilárd burkolatú út és házak találhatóak, mellettük járda.

A belterület jelentős növényállománnyal rendelkezik a vízfolyások parti sávjainak és a domborzatnak köszönhetően. A településen végighúzódó árok mentén kialakított fás területek mind esztétikai, mind ökológiai szempontból kedvezően formálják településképet, így megőrzésük fontos feladat.

A fasorok kiemelkedő szerepet töltenek be egy település arculatában, alapvetően meghatározzák az utcák karakterét. Ennek szép példái láthatóak a Fő utca menti fasor szakaszokon.

Egyéb területeken az utcák menti zöldsáv zömében gyepes terület, díszkertként való hasznosítása és egységes utcafásítás nem jellemző. Ahol lehetőség van rá utcaszélesség és közművek függvényében, ott egységes koncepció alapján javasolt a fásítás. Ahol erre nincs mód, ott a telkek előtti zöldsávok kialakításában és fenntartásában a lakók is szerepet vállalhatnak.

A település központi helyének a községháza és az iskolaépület környéke tekinthető. A település utcája dél felé lejt, a házak között nagy szintkülönbség nem tapasztalható, az evangélikus templom és a temető helyezkedik el a lakóházak szintje felett egy-egy dombon.

Ajánlások

Javasolt a településközpont zöldfelületének egységes koncepció alapján való átgondolása a meglévő növényzet figyelembevételével, melynek eredményeképpen az önkormányzat épületének környezete hangsúlyosabbá válna. A településközpont rangjának kiemeléséhez olyan kialakítás javasolt, ahol a fásítások és a nagyvonalú egynyári felületek kiemelkedő szerepet kaphatnának.

A játszótér és a sportpálya környezete is szerepet játszik a településkép formálásában. A kedvező kép megőrzése érdekében javasolt a terület átlátható, fás jellegét megőrizni. Alacsony díszítő cserjefoltok (max. 60 cm magas, virágzó, színes lombú, örökzöld fajok) elhelyezése a burkolatszélek, épületek mentén kiemelné a hely jelentőségét. A játszótér használati értékét árnyékot adó fásítással javasolt növelni.

A temető kialakítása, rendezettsége is szerepet játszik egy település arculatának kialakulásában. Mekényesen a temető a domborzatnak köszönhetően jól látható helyen fekszik. A két temetőrészt összekötő gesztenyefasor kiemeli a hely jelentőségét, karakteres eleme a tájnak. A temető hátsó részeinek körülkerítésére sövénytelepítés jó megoldást jelenthet.

Ajánlások utcafásításra

- meglévő fasorok megőrzése
- egységes utcafásítás telepítése ahol megfelelő hely áll rendelkezésre a légvezetékek, közművek figyelembevételével. Ügyelni kell a megfelelő fafaj kiválasztására és a telepítési távolságra.
- utcafásításhoz ajánlott fajok légvezetékek mellett, valamint 1-2 méter széles zöldsávban: gömbjuhar, bugás csörgőfa, szivarfa (javasolt telepítési távolság 4-5 méter).
- utcafásításhoz ajánlott fajok: kőris, berkenye, juhar, hárs, valamint ezek alakilag változatos fajtái (javasolt telepítési távolság 5-7 méter). Kerülendő a színes lombú fajok tömeges alkalmazása.
- telepítésre nem javasolt inváziós fafajok: fehér akác (Robonis pseudoacaica), bálványfa (Ailanthus altissima), ezüstfa (Elaeagnus angustifolia), zöld juhar (Acer negundo), ameriakai kőris (Fraxinus penns.), kései meggy (Padus serotina), kanadai nyár (Pop. x canadensis), nyugati ostorfa (Celtis occ.)
- javasolt a gyalogutak megújítása a rendezett utcakép eléréséhez. A burkolathoz jó vízáteresztő, javítás esetén könnyen felszedhető, kiselemes burkolat javasolt tájbaillő, nem hivalkodó színben.

Reklámfelületek, hirdetőtáblák

Mekényesen, önkormányzati információs és útbaigazító táblákkal illetve az intézmények tájékoztató felirataival, a helyi vállalkozások cégtábláival találkozhatunk.

A településen mindenki könnyen tájékozódhat a kihelyezett információs, útbaigazító táblák segítségével. Az egységesen megtervezett tájékoztató táblák, a kihelyezett fa utcabútorok, építmények a település arculatának pozitív megjelenését eredményezik.

Utcabútorok telepítése csak a meglévő stílushoz igazodva javasolt. Ezek elhelyezésekor törekedni kell a kialakult közterek funkcionális megerősítésére. Új emlékművek elhelyezésének fokozottan ügyelni kell a település karakteréhez való illesztéshez, így anyaghasználatban elsősorban a fa javasolt.

Cégfeliratok, cégérek esetében fontos, hogy a kihelyezett tájékoztató táblák vállalkozásunk arculatát tükrözzék és informatívak legyenek.

A cégérek és reklámhordozók elhelyezésének szempontjai:

- anyagban és színben az épülethez illeszkedjenek,
- legyenek egyediek és kreatívak,
- világító kivitel esetén alacsony fényintezitásúak nem világító, hanem megvilágított kivitelben készüljenek,
- arculata a reklámozott tevékenységre utaló, ahhoz igazodó legyen, lényegi információt közöljön,
- ne ábrázoljanak konkrét terméket,
- az elhelyezett reklámhordozó nagysága ne haladja meg az 1m^2-t.

Óriásplakát kihelyezése - beruházás támogatásának tényét tartalmazó kötelező hirdetőtábla kivételével – a település területén nem támogatott.

Készült Mekényes Község megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényben meghatározottak figyelembevételével

Polgármester: Major Ottó

Főépítész: Hajdú Csaba

Készítette: Kordé János Márk

Szerzők: Baracsi Viktória, Pirisi Gábor, Sümeghy Dávid, Trócsányi András, Tóth Réka

Szerkesztők: Pirisi Gábor, Sümeghy Dávid

Fotó: Trócsányi András, Tóth Réka

Felhasznált források:

Építészeti útmutató ábrái: Lechner Tudásközpont

Mekényes hatályos településfejlesztés és rendezési eszközeinek dokumentumai, régi térképek: www.mapire.eu/hu, https://www.arcanum.hu, termeszetvedelem.hu

Térkép a Google Earth Pro segítségével.

Mekényes, 2017.